Цана асобнага нумару 15 гр. Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 58 (109). Вільня, Субота 30 Ліпня 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.
Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:
на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцау 4 зал., на год — 8 зал.
Для заграніцы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі
ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

АБ КАНФЭРЭНЦЫІ.

У нязвычайна цяжкую і нязручную пару адбылася Канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу: шмат дзе сяляне не закончылі яшчэ касьбы сенажацяў, а тут распачалося ўжо жніво. Акрамя таго, што гэты час гэтакі самы рабочы, ён зьяўляецца і самым цяжкім матэрыяльна. Пераважная большасьць сялянства купляе хлеб, на які трэ' было запрацаваць недзе нейкі грош, а тут і свая неадложная праца... Ня гледзячы на гэта, запрошаныя прадстаўнікі ад сялянства зьявіліся і прынялі ўдзел у працы, на іншым полі, на полі палітычным, адарваўшыся ад сваей земляробскай гаспадаркі.

Вызначаючы дзень Канфэрэнцыі, Цэнтральны Камітэт меў на ўвазе, што ў гэты час павінна-бы закончыцца касьба сенажацяў, а жніво не распачацца, дык гэтакім парадкам—створыцца маленечкі перарыў... Ажно дзякуючы таму, што дажджы затрымалі ўборку сена, а пасьля раптоўная і вельмі высокая гарачыня прысьпяшыла жніво, дык і сталася гэтак, што работа, так сказаць, зайшла за работу...

Але-ж, як-бы яно не сталася, Канфэрэнцыя адбылася і прашла яе праца вельмі памысна і ўдачна. Мэта асягнута і вось якая... Цэнтральны Камітэт абноўлены, але-ж ня ў гэтым самая сутнасьць! Справа датыкала больш паважнага сэнсу, а іменна: як-бы ня былі добра наладжанымі пісьменныя зносіны з правінцыяй, аднак-жа яны не маглі выясьніць справы гэтак, як абмен асабіста жывым словам. І вось цяпер, дзякуючы прысутным прадстаўнікам ад сялянскіх масаў, Цэнтральны Камітэт можа больш праўдзіва глядзець на справу і больш рэальна і трафна судзіць аб палажэньні беларускага сялянства на мясцох. Таксама і з другога боку прадстаўнікі сялянства, дзякуючы свайму асабістаму зазнаямленьню з працаю цэнтру, больш праўдзіва ўясьнілі сабе сэнс і мэты сялянскай арганізацыі і працы ў гэтым кірунку. Так сказаць, Канфэрэнцыя дала магчымасьць абмяняцца думкамі паміж цэнтрам і правінцыяй, а знача паставіла працу на абноўлены шлях.

Вынікі працы проста такія вялізарныя!... Як відна з прынятых рэзалюцыяў, Канфэрэнцыя выявіла галаўнейшыя патрэбы вёскі, выявіла яе гаротнасьці, імкненьні і жаданьні.

Усё тое, што адносіцца да дамаганьняў ад сучаснага ўраду, будзе так ці йначай праводзіцца да зьдзейсьненьня і хоць няма надзеі на тое, што ўрад належна патрактуе слушныя дамаганьні беларускага сялянства, аднак-жа голас Канфэрэнцыі абсалютна прапасьці ня можа.

Якія-ж рэзультаты могуць быць ад гэтае канфэрэнцыі? Пастолькі, паколькі выяўлены самыя слушныя патрэбы і пастаўлены як катэгарычнае і рашучае дамаганьне, шмат каго з нашых гаспадароў змусіць гэта задумацца. Гэтыя дамаганьні, гэта пратэст проці тварымых несправядлівасьцяў і крык аб бедах і нядолі беларускага сялянства. І чым часьцей і часьцей будуць яны чутны, тым болей будуць трывожыць таго, каго належыцца, дык у гэтым і ёсьць сэнс працы Канфэрэнцыі.

Нас пачуюць і будуць з намі лічыцца толькі тагды, калі пакажам сябе. І вось Канфэрэнцыя гэта апраўдала. Цяпер кожны і ўсякі дазнаецца, што такое Сялянскі Саюз і чаго ён дамагаецца.

Канфэрэнцыя мае і тое значэньне, што яна ёсьць ступеньню ці крокам да агульна-беларускага сялянскага кангрэсу, які па думцы Цэнтральнага Камітэту, калі дазволяць тагочасныя абставіны і варункі на гэта, павінен адбыцца ўвосень бягучага году. Канфэрэнцыя дала пачатак падгатаваўчае працы да гэнага, а ў гэтым і было яе галаўнейшае назначэньне. Час не чакае, дык і прышлося наладзіць Канфэрэнцыю хоць і ня зусім у адпаведную пару. Але мэты апраўдалі сродкі, бо Канфэрэнцыя адбылася, сялянская лінія аказалася правільнаю, кірунак верным, пазыцыя апорнаю і станоўкаю.

СПРАВАЗДАЧА

з канфэрэнцыі Беларускага Сялянскага Саюзу.

24 г. ліпня адбылася канфэрэнцыя Беларускага Сял. Саюзу. Прысутнымі былі сябры саюзу і некалькі гасьцёў.

Усяго на канфэрэнцыі было прысутнымі 35 чалавек—з якіх 22 прадстаўнікі з паветаў, (амаль, што ад усіх паветаў Зах. Беларусі, выключаючы Пінскага—Лунінецкага, прадстаўнікі якіх прыслалі прывітаньні і паведамленьні, што прыехаць ня могуць з прычыны далёкай падарожы і браку сродкаў), 5 віленскіх і 8 гасьцёў, апошнія без права рашаючага голасу.

Сярод гасьцёў выдзяляліся прадстаўнік Украінскага Сацыялістычна, Аб'яднаньня „Сялянскі Саюз" пасол П. Васыньчук і беларускі сэнатар А. Назарэўскі.

Канфэрэнцыю адчыніў Старшыня Цэнтр. Камітэту Бел. Сял. Саюзу пасол Рагуля, які прывітаў прысутных сябраў і запрапанаваў выбраць старшыню і сэкрэтара канфэрэнцыі.

Выбранымі аказаліся на старшыню гр. Юхневіч (Браслаўшчына), на сэкрэтара гр. Сьвістун (Ваўкавышчына), якія занялі месца за сталом пад разьвернутым Беларускім Нацыянальным бела-чырвона-белым Сьцягам і пад беларускім нацыянальным гэрбам „Пагоня".

Саля ўдэкараваная нацыянальнымі беларускімі адзнакамі і партрэтамі выдатнейшых беларускіх пісьменьнікаў рабіла вельмі добрае ўражаньне, здавалася што запраўды знаходзімся ў Беларускім Царстве. І вось, пры гэтакіх абставінах прадстаўнікі гаротнага беларускага сялянства, у сваей Беларускай роднай хаце, распачалі Сялянскую Канфэрэнцыю, каб абгаварыць свае сялянскія справы.

На пачатку працы былі адчытаны прывітаньні з правінцыі, а пасьля ў мэтах прывітаньня канфэрэнцыі забраў голас украінскі пасол П. Васыньчук. Адчытаўшы прывітаньне ад Украінскага Сялянскага Саюзу пав. госьць прывітаў канфэрэнцыю асабіста ўва імя сваей партыі і выразіў задаваленьне, што выпала яму за шчасьце пабыць на гэтай беларускай канфэрэнцыі і спаткацца з беларускім сялянствам. Ён выразіў так-жа радасьць з таго, што ў асобах прысутных тут сялян відзіць сярод беларускага сялянства зацікаўленасьць нацыянальнымі справамі і зазначыў, што яны, Украінцы, маюць шчыры спагад да беларускіх справаў: іх, казаў пас. Васыньчук, радуюць усякія добрыя праявы ў беларускім жыцьці і адбіваюцца сумам усякія непажаданыя выпадкі. Бо і доля Украінцаў і Беларусаў аднолькавая; нас, зазначыў пас. Васыньчук, паміма прыроднага брацкага пачуцьця, змушаюць ісьці разам і аднолькавыя нашы мэты. Пажадаўшы памыснае працы канфэрэнцыі пав. госьць пасол Васыньчук закончыў сваю прамову клічам: Няхай жыве Беларускі Народ!

Адказала яму канфэрэнцыя, з громам воплескаў: Няхай жыве Украінскі Народ!

Пасьля адбыўшае цэрамоніі прывітаньняў выступіў з дакладам пасол Ярэміч, які абрысаваў палітычнае становішча Беларускага Пасольскага Клюбу ў Сойме, адносіны да нас польскіх партыяў і, радам фактаў, даводзіў, што ня можа быць ніякага падтрыманьня нас з боку нават самых радыкальных Палякаў. Усе яны, бяз ніякіх выняткаў, імкнуцца да таго, каб палянізаваць нас. Пасол Ярэміч адзначыў, што нам Беларусам неабходна лічыць толькі на свае сілы і на супольны фронт падняволеных народаў.

Па зямельнаму пытаньню выступіў пасол Рагуля.

Пасол Рагуля сказаў, што зямельнае пытаньне мае для нас ня толькі сацыяльнае, але-ж і нацыянальнае значэньне. Нам прыходзіцца змагацца ня толькі за зямлю бяз выкупу і выплаты для сялянства, але-ж і за перадачу яе выключна Беларусам, бо розныя прышлыя элемэнты прыходзяць і забіраюць нашую зямельку. Робіцца ўсё гэта дзякуючы таму, што польскі ўрад, чужы нам па нацыянальнасьці, праводзіць палянізацыю, дык вось чаму і мае для нас дваякае — сацыяльнае і нацыянальнае—значэньне зямельнае пытаньне.

З дакладам па асьветным і гаспадарчым пытаньням выступіў гр. А. Більдзюкевіч.

У сваім дакладзе гр. Більдзюкевіч адзначыў, што тыя польскія школы, якія істнуюць на Беларусі, у сэнсе палянізацыі не апраўдалі мэтаў польскага ўрадаваньня, бо беларускія дзеці, акрамя варожасьці да польскасьці, нічога ня выносяць з польскае школы. Аднак-жа, польскія школы зьяўляюцца шкоднымі тым, што астаўляюць дзяцей бяз ніякае асьветы.

Далей дакладчык успамянуў усе тыя перашкоды, якія ўрад ставіць на шляху змаганьня Беларускага Народу за родную школу.

У частцы гаспадарчай гр. Більдзюкевіч застанавіўся перадусім на тым, што ўрад, будуючы свой дзяржаўны бюджэт на падатках, увесь цяжар падаткаў накладае на працоўныя бяднейшыя масы, замест таго, каб перакласьці на заможныя, багацейшыя клясы, якія больш зьяўляюцца платаздольнымі.

Шкоднасьць польскае гаспадарчае палітыкі выяўляецца і ў тым, што ўрад падтрымоўвае прамысловасьць толькі на каранных

польскіх землях, а прамысловасьць нашага краю заміраe, бо польская гаспадарчая палітыка пабудавана гэтак.

З дакладам аб праграме і тактыцы выступіў гр. Сьвістун, які зьвярнуў увагу прысутных на тое, што направіць жыцьцё Беларускага Народу можна толькі тагды, калі аб долі сваей будзе дбаць сам Народ, калі ён будзе гаспадаром сваей старонкі. А дзеля гэтага самага неабходна імкнуцца да зьдзейсьненьня сваіх нацыянальных мэтаў, да зьдзейсьненьня Ідэалу, які выстаўлены на першым месцы праграмы Беларускага Сялянскага Саюзу.

Шлях да зьдзейсьненьня гэта—усьвядамлённая арганізованнасьць Беларускага Народу.

Пасьля дакладу гр. Сьвістун ахарактарызаваў сучасную віленскую прэсу, адзначыўшы кожную з газэт, а галоўнае палянафільскіх: „Бел. Слова" і „Дзень", якія паўсталі дзякуючы матэрыяльнаму падтрыманьню ад ураду і якія, ня маючы пасьпеху ў Беларускім Народзе, імкнуцца рабіць прыхільную апінію да польскае дзяржаўнасьці.

Па кожнаму з дакладаў паўставала дыскусія. У дыскусіі бралі ўдзел пераважна прадстаўнікі правінцыі. У рэзультаце дыскусіяў асабліва цікавым зьяўляецца, што і хочацца адзначыць: дык гэта — пажаданьне распачаць працу сярод жанчын і моладзі.

Асабліва характэрным зьявілася тое, што ў некаторых мясцовасьцях слова праграмы **„непрацоўныя"** у разд. III, § 3, не разумеецца, як належала-б. Гэтае слова належыць разумець, што **„усе непрацоўныя землі"**, знача усе тыя землі, якія належаць непрацоўнаму чалавеку, як абшарнік і г. д. Разумеюць яго, што быццам яно адносіцца толькі да тых земляў, якія не надаюцца, якія зьяўляюцца ня прыгоднымі да земляробства, а дзеля гэтага пастаноўлена гэтае слова, як не даволі зразумелае для шырокіх сялянскіх масаў, апусьціць у праграме.

Перад перарывам паседжаньня для працы ў камісіях выступіў з прывітаньнем сэн. Назарэўскі, які адзначыў, што ён прышоў да пераканаьня, што Ідэя Белар. Сял. Саюзу з арыентацыяй на самых сябе зьяўляецца самаю вернаю. Бо, як паказваюць сучасныя падзеі ў Савецкай Беларусі, дык бальшавікі ня прыхільна разглядаюць нацыянальную справу. Бальшавікі, якія на славах гэтак прыхільна трактуюць нацыянальнае адраджэньне, на практыцы гамуюць яго. Прыкладам гэтаму зьяўляецца тое, што Масква за нацыянальную працу зьняла з занімаемых пасадаў у Менску Ігнатоўскага, Адамовіча і Чарвякова, якія шчыра прыхіляліся да нацыянальнае беларускае справы.

Адносныя Камісіі апрацавалі рэзалюцыі, якія былі аднагалосна прыняты па пунктам з папраўкамі. Папраўкі і то вельмі цэнныя і важныя ўносілі прадстаўнікі з вёсак.

На заканчэньне канфэрэнцыі адбыліся выбары Цэнтральнага Камітэту Беларускага Сялянскага Саюзу.

Выбары адбыліся тайнаю падачаю галасоў на выстаўленых кандыдатаў.

Вынікі выбараў аказаліся наступныя.

Усяго з правам рашаючага голасу было 27 прадстаўнікоў.

Атрымаў: пас. Рагуля 26 гал., пас. Ярэміч 26 гал., гр. Юхневіч 24 г., д-р Туронак 24 г., гр. А. Вільдзюкевіч 23 г., гр. Сьвістун 20 г. і гр. Куніцкі 17 гал. Кандыдатамі выбранымі аказаліся гр. Матусэвіч і гр. Аніскoвіч.

Пасьля выбараў Старшыня канфэрэнцыі гр. Юхневіч падзякаваў гасьцям за іх ушанаваньне канфэрэнцыі сваей прысутнасьцю, а такжа дзякуючы паслу Васыньчуку папрасіў перадаць ад канфэрэнцыі падзяку Украінскаму Сялянскаму Саюзу за яго прывітаньне.

Пасол Васыньчук, адказваючы на падзяку старшыні канфэрэнцыі, выказаў сваё задаваленьне аб працы канфэрэнцыі, зазначыўшы, што ён атрымаў вельмі добрае ўражаньне, якое і перакажа Украінцам. Закончыў прамову пас. Васыньчук пажаданьнем зьдзейсьненьня лёзунгаў, якія зьяўляюцца Ідэяй Беларускага Народу. Канфэрэнцыя адказала тым самым на чэсьць Украіны.

Бадзёрна і сьмела пяяўся пасьля канфэрэнцыі нацыянальны наш гімн „Ад веку мы спалі і нас разбудзілі...".

Паважаны госьць пас. Васыньчук зазначыў, што „вельмі прыгожы ваш гімн, але-ж у ём адчуваецца многа суму. Наш украінскі гімн зьяўляецца весялейшым і распачынаецца ён славамі: „Яшчэ ня ўмёрла Украіна". Будучы сьведкаю вашае сёньняшняе працы, я скажу, што „яшчэ ня ўмёрла і ўжо ня ўмрэ Беларусь".

Па заканчэньні працы распачалася гарбатка, а пры гэтым ізноў прамовы. Гаварылі паслы, гаварылі прадстаўнікі вёскі.

Прапяялі некалькі народных і патрыятычных песьняў.

Закончылася гарбатка гімнам „Ад веку мы спалі...", а гр. Ярафееў, прадстаўнік Сьвянцяншчыны, прадэклямаваў верш М. Багдановіча „Пагоня", які закончыўся словамі: „Старадаўняй Беларускай Пагоні — **Ня спыніць, ня стрымаць**... І праўда, кожны, хто толькі быў прысутным на канфэрэнцыі, пакінуў салю працы з гэтакім пераканаьнем!

РЭЗАЛЮЦЫІ

Канфэрэнцыі Беларускага Сялянскага Саюзу прынятыя 24 ліпня 1927 г.

По палітычнаму пытаньню.

1) Выслухаўшы даклад аб палітычным становішчы Беларусаў у Польшчы і сцьвярджаючы, што цяперашні ўрад марш. Пілсудскага ў адносінах да Беларускага Народу ідзе тымі самымі дарогамі, як і папярэднія польскія ўрады, г. зн. праводзіцца калянізацыя, палянізацыя і душэньне ўсякага культурнага, палітычнага і эканамічнага беларускага жыцьця, канфэрэнцыя лічыць, што апазыцыйнае становішча паслоў Беларускага Сялянскага Саюзу ў Сойме было правільным; даручае і на далей вясьці апазыцыйную тактыку ў адносінах да цяперашняга ўраду.

2) Канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу дамагаецца развязаньня Сойму і Сэнату і расьпісаньня (вызначэньня) новых выбараў.

3) Канфэрэнцыя пратэстуе проці імкненьня польскіх партыяў, як лявіцы так правіцы, правясьці рэакцыйныя самаўрадавыя ўставы, якія абмяжоўваюць самыя элемэнтарныя правы нацыянальных меншасьцяў.

4) Канфэрэнцыя **рашуча пратэстуе проці зьмены выбарчай ардынацыі** (закону) да Сойму і Сэнату, зьмяншаючы лік паслоў толькі на беларускіх і ўкраінскіх землях, г. зн. зьмяншаючы лік паслоў да Сойму і Сэнату коштам Беларусаў і Украінцаў.

5) Канфэрэнцыя дамагаецца **амнэстыі** для палітычных вязьняў як у найхутчэйшым часе.

6) Канфэрэнцыя дамагаецца скасаваньня даразных (надзвычайных) судоў.

7) Канфэрэнцыя дамагаецца, каб суды ў палітычных справах адбываліся пры адчыненых дзьвярох.

8) Канфэрэнцыя дамагаецца ўвядзеньня судоў прысяжных.

9) Канфэрэнцыя пратэстуе проці нарушэньня пасольскай нятыкальнасьці.

Па зямельнаму пытаньню.

Канфэрэнцыя дамагаецца перадачы ўсіх абшарніцкіх, дзяржаўных, касьцельных, царкоўных і ўсякіх іншых зямель, бяз выплаты і выкупу, беззямельнаму і малазямельнаму мясцоваму сялянству бяз розьніцы веры.

Лічачы, што на Беларусі зямля ёсьць адзіным варштатам працы для беларускага селяніна, канфэрэнцыя пратэстуе проці ўсякае калянізацыі прышлымі элемэнтамі і дзікае парцэляцыі, якая з-за спэкуляцыйных цэнаў не дае магчымасьці бяднейшаму селяніну набыць кавалак зямлі.

Роўным чынам даручаецца сваёму парляманцкаму прадстаўніцтву дамагацца ад дзяржаўнага ўраду дапамогі на мэліарацыю, а таксама грашовае дапамогі і прырэзкі зямлі тым вёскам, якія хацелі-б перайсьці на хутары.

Па асьветным пытаньням.

Канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу сьцьвярджае, што:

1) Цяперашні польскі ўрад, як і ўсе папярэднія польскія ўрады, адносна Беларусаў, вядзе шавіністычную палітыку сыстэматычнай палянізацыі беларускіх зямель.

2) Польскі ўрад ня выконвае на'т школьнай языковай уставы, якая выдана паміма волі Беларускага Народу. Трымаючыся сыстэмы школьных дэкляpацыяў, польскія ўлады ня выконваюць волі бацькоў і апякуноў дзяцей у школьным веку, замест беларускай школы накідаюць школы польскія, а школьныя дэклярацыі скіроўваюць у паліцыю, каб апошняя дарогай пагрозаў вымушала ад дэклярантаў зрачэньня сваіх подпісаў на дэклярацыях. Дзякуючы такой палітыцы, ня гледзячы на зложаныя ў уставовым тэрміне школьныя дэклярацыі на 400 камплектаў беларускіх школаў на 1926/27 школьны год, ні адна беларуская школа ня была адчынена.

3) Апошнія спробы польскага ўраду ўзяць частку безработных вучыцялёў-Беларусаў на вучыцельскія курсы, арганізаваныя бяз ніякага ўдзелу беларускага грамадзянства, беларускіх культурна-асьветных установаў і асобных грамадзкіх дзеячаў і спэцыяльных сілаў, зьяўляюцца замаскаваным манэўрам польскай улады, маючы на мэце толькі часовае адарваньне беларускіх безработных вучыцялёў ад вёскі і скіраваньня іх на шлях палянізацыйнае працы.

4) Польскі ўрад, не даючы Беларусам дзяржаўнае школы ў роднай мове, усімі сіламі імкнецца не дапусьціць да паўстаньня і прыватных беларускіх школаў, уводзячы нязвычайна шмат фармальнасьцяў, перашкодаў і не прызнаючы беларускім вучыцялём кваліфікацыі і аднaчасна не даючы дазволу на адчыненьне беларускіх вучыцельскіх курсаў, беларускай вучыцельскай сэмінарыі і іншых. Сярэдняе беларускае школьніцтва знаходзіцца ў нязвычайна цяжкіх варунках. Мала таго, што польскія ўлады не асыгноўваюць належныя, прапарцыянальныя да ліку беларускага насяленьня субсыдыі, але яшчэ становіць гімназіям шмат перашкодаў, у справе канцэсіяў і незацьверджаньнем вучыцялёў.

У сувязі з гэтым, Канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу дамагаецца:

1) Спыненьня палянізацыйнай палітыкі, якую ўрад вядзе на беларускіх землях.

2) Адчыненьня ад пачатку школьнага году усіх беларускіх школаў, на якія ўжо былі ў працягу трох школьных гадоў зложаны школьныя дэклярацыі.

3) Скасаваньня сыстэмы дэклярацыяў, якая толькі правакуе беларускае насяленьне.

4) Закладаньня беларускіх школаў для беларускіх дзяцей на аснове толькі нацыянальнай прыналежнасьці.

5)Ператварэньня ўсіх польскіх школаў на беларускія ўва ўсіх вёсках і мястэчках з беларускім насяленьнем.

6) Спыненьня ўсіх уведзеных фармальнасьцяў для закладаньня прыватных школаў.

7) Прызнаньня вучыцялём-Беларусам, якія акончылі вучыцельскія сэмінарыі, або роўназначныя курсы ці вытрымалі экзамен на вучыцеля, вучыцельскіх кваліфікацыяў.

8) Арганізаваньня вучыцельскіх курсаў для беларускіх вучыцялёў.

9) Залажэньня прынамся 2-х беларускіх вучыцельскіх сэмінарыяў.

10) Закладаньня беларускіх спэцыяльных школаў, як: вяскова-гаспадарчых, тэхнічных і іншых.

11) Асыгнаваньня з дзяржаўнага бюджэту адпаведных сум для 4-х беларускіх гімназіяў.

12) Наданьня правоў публічнасьці істнуючым 4-м беларускім гімназіям.

13) Заснаваньня пры віленскім унівэрсытэце асобнага беларускага гуманістычнага аддзелу і ўвядзеньня катэдры беларускае мовы, як абавязковай для ўсіх слухачоў, на польскім гуманістычным аддзеле.

14) Увядзеньня ўва ўсіх пачаткавых, сярэдніх, агульна-ўзгадаваўчых школах, што істнуюць на тэрыторыі Заходняе Беларусі—беларускае мовы, як абавязкавага прадмету.

15) Стварэньня асобнай школьнай адміністрацыі, зложанай з Беларусаў—прадстаўнікоў нацыянальных арганізацыяў, для кіраваньня беларускім школьніцтвам.

16) Субсыдыяў на беларускае выдавецтва.

Па гаспадарчым пытаньням.

1) Канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу дамагаецца радыкальнага зьмяншэньня падаткаў адносна сялянства і наагул працоўнае клясы.

2) Канфэрэнцыя дамагаецца зьмяншэньня дзяржаўнага і самаўрадавага бюджэтаў, перакладаючы ўвесь цяжар падаткаў на абшарнікаў і капіталістычна-буржуазную клясу.

3) Канфэрэнцыя дамагаецца неадкладнай дзяржаўнай дапамогі на адбудову зьнішчаных вайною сялянскіх гаспадарак.

4) Канфэрэнцыя, у мэтах патаненьня тавараў неабходных сялянству, дамагаецца скасаваньня пратэкцыйнай сыстэмы ў мытнай палітыцы, апёртай на высокіх мытных зборах.

5) Канфэрэнцыя дамагаецца шырокіх крэдытаў для сялянства на закуп інвэнтара, насеньня, гнаёў і іншых.

6) Канфэрэнцыя дамагаецца крэдытаў для беларускіх коопэратываў ужо істнуючых і на закладаньне новых.

7) Канфэрэнцыя дамагаецца ад ураду дапамогі ўсім пацярпеўшым ад апошніх навальніцаў.

8) Канфэрэнцыя дамагаецца крэдытаў для заснаваньня Беларускага Сялянскага Зямельнага Банку.

Па пытаньням тактыкі і праграмы.

Канфэрэнцыя Беларускага Сялянскага Саюзу па пытаньням тактыкі і праграмы пастанавіла:

Тактыку Беларускага Сялянскага Саюзу прызнаць правільнаю. У праграму ўвясьці наступную папраўку: Дзеля ясьнейшага зразуменьня раздз. III § 3 праграмы, слова „непрацоўныя" выпускаецца, а астаецца гэты параграф у гэтакай рэдакцыі: „Усе землі: абшарнікаў, дзяржаўныя, касьцельныя, царкоўныя і інш., павінны перайсьці ў рукі беларускіх беззямельных і малазямельных сялян" і г. д.

У раздзел XII дабаўляецца наступнае: „Усе судовыя палітычныя працэсы адбываюцца, выключна, пры адчыненых дзьвярох.

Сяляне! Запісвайцеся у Беларускі Сялянскі Саюз!

Сацыялісты і урад.

Польскія сацыялісты, адышоўшы ад дзяржаўнага карыта, гэтак абурыліся на ўрад маршалка Пілсудскага, што паднялі страшэнны алярм. Яны выдалі да народу, а пераважна да працоўных польскіх масаў, адозву, з заклікам ратаваць польскую дэмакратыю ад пасяганьня на яе варожых ёй сілаў.

Адозва польскіх сацыялістаў цікавіць нас тым, што мы даведаліся аб некаторых цікавых рэчах і таксама даведаліся, што польскія сацыялісты, якія крычаць аб небясьпецы для дэмакратызму, самі памагаюць іншым тапіць каханы імі дэмакратызм.

Важнасьць адозвы выяўляецца ў тым, што мы з яе відзім усю няздарнасьць да творчага жыцьця тых польскіх дзяржаваўладцаў, пад прымусовым панаваньнем якіх, дзякуючы нейкаму чорнаму лёсу, на нашае няшчасьце, мы павінны знаходзіцца.

А цяпер вось пералічым тыя цікавыя рэчы, аб якіх мы даведаліся ад сацыялістычнае адозвы. Падаём у перакладзе:

„Ад часу маёвага перавароту, — гавора адозва, — прайшло доўгіх чатырнаццаць месяцаў. Работніцкая кляса пазбаўлена ўплыву на дзяржаву. Улада поўнасьцю находзіцца ў руках жменькі міністраў, вышэйшых вайсковых і ўрадоўцаў. Роля вялікага капіталу і вялікага абшарніцтва вырасла непамерна. Урадавая гаспадарчая палітыка праводзіцца гэтак, як жадаюць гэтыя групы. Уласьцівы кіраўнік Рэчыпаспалітае, маршалак Пілсудскі, захоўвае свае пляны і намеры абсалютнае патаемнасьцю. Ня ведаем, чаго хоча; ня ведаем, куды імкнецца. У „акружэньні" яго растуць поў-фашыстоўскія імкненьні, рэакцыйныя настроі, замыслы ўпрост варожыя народу. Сойм аслаблены і паневажаны буржуазнаю прэсаю, ня можа карыстацца правам кантролі; урад стаіць панад краем, фактычна ні перад кім неадказны".

„А палажэньне працоўных клясаў становіцца што-раз цяжэйшым. Дарагоўля робіць з работнікаў і ўмысловых працаўнікоў—галіту. Безработоцьце трывае. Плата работнікам і пэнсыя працаўнікам гэтак панізілася, што ў шмат якіх выпадках пазбаўляюць магчымасьці ўтрымаць сябе і сям'ю".

„Саюз ураду з абшарніцтвам загамаваў зямельную рэформу; адбываецца безпляновая парцэляцыя, выконваецца часта, ды праўдзівей што заўсёды, коштам земляробскага пролетарыяту і малазямельных гаспадароў".

„Прэсавыя дэкрэты і рэпрэсіі, самаволя адміністрацыі ў „крэсавых" ваяводзтвах, кумуецца з клерыкалізмам,—усё гэта разам узятае, ударае ў самы прынцып **Вольнасьці**, без якое няма дэмакратызму".

„У гэтакі момант і ў гэтакіх варунках лічым за абавязак суменьня падняць наш голас пратэсту і зьвярнуцца безпасярэдне да шырокіх працоўных мас".

За гэтакія выясьненьні справаў і парадкаў польскае дзяржавы можна было-б падзякаваць, але-ж застановімся і над тым, дзе сацыялісты, уважаючы сябе за абаронцаў дэмакратызму і алярмуючы аб вольнасьцях для „крэсаў", (крэсы, г. зн. беларускія і ўкраінскія землі), як ужо вышэй зазначана, самі памагаюць іншым тапіць дэмакратызм. А праўдзівасьць гэтага вось у чым: праліваючы сьлёзы аб толькі што надзвычайна зачыненай надзвычайнай соймавай сэсіі, сацыялісты гавораць: „На парадку (соймавага) дня знаходзіліся вельмі важныя самаўрадавыя ўставы". А гэта акурат тыя ўставы, якія гатавалі нам пазбаўленьне ад самаўрадаў і передачу іх прышлым элементам. Дык пасьля гэтага становіцца ясна, што пазбаўляючы „крэсы" ад вольнасьці, сацыялісты, калі плачуць аб іх, дык льюць кракадзілавыя сьлёзы. Здаецца, што яны алярмуюць ня дзеля таго, што ім ходзіць аб захаваньні вольнасьці, а трывожаць тое, што вольнасьць топяць разам з імі іншыя, а не яны выключна самі. Гэта, дык здаецца, — самае праўдзівае... Але-ж таксама ня робіць ім чэсьці.

З жыцьця Польшчы.

У справах Сойму.

Варшаўскія газэты падаюць весткі, што быццам 2 жніўня адбудзецца сабраньне прэзыдыуму соймавых клюбаў для ўстанаўленьня тэрміну скліканьня надзвычайнае сэсіі Сойму і Сэнату.

Быццам не паддаецца сумліву, што надзвычайная сэсія, дзякуючы пасольскай ініцыятыве, будзе склікана або на канчатку жніўня, або на пачатку верасьня.

Існуюць тры праекты праграмы гэтай сэсіі. Першы праект заключаецца ў тым, што група, якая вырабіла гэты праект, мае жаданьне зьмяніць гэтак канстытуцыю, каб Сойм мог сам сябе разагнаць, і пасьля гэтае зьмены Сойм павінен па сваей волі распусьціцца. Другая група, згодна свайго праекту, мае на мэце даць магчымасьць сучаснаму Сойму закончыць самаўрадавыя ўставы і іншыя працы і тагды толькі разысьціся зусім. Трэцяя група мае праект дачакацца кастрычнікавай звычайнай сэсіі і закончыць жыцьцё сучаснага Сойму ў лістападзе, у законным тэрміне.

Да гэтых вестак мы можам дабавіць наступнае пажаданьне.

Для нас было-б найлепей, каб перамагла першая з вышэй зазначаных групаў са сваім праектам неадложнага распушчэньня Сойму, а знача вызначэньня новых выбараў. Сучасны Сойм, які дапусьціўся да таго, што яго ауратэт аканчальна ўпаў, які „дазволіў", каб ламалася некалькі разоў канстытуцыя, нашым зданьнем, не павінен існаваць.

Пасьля свайго ўпадку, сучасны Сойм не выяўляе волі народу, а дзеля гэтага самага не павінен ужо існаваць.

Справа Кавэрды і польска-савецкія адносіны.

Віленская польская газэта „Słowo" пасьля таго, калі трохі аслаблі напружаннасьці ў польска-савецкіх адносінах, якія паўсталі ў выпадку забойства Кавэрдаю Войкава, веручы ў тое, што Кавэрдзе ня прыдзецца адбываць вечнае катаргі, а толькі 15 гадавы тэрмін, праліўшы сьлязу жаласьці над Кавэрдаю, папробавала падняць грамадзкую апінію для ўплыву на Прэзыдэнта ў мэтах поўнае амнэстыі для Кавэрды. Але-ж на другі дзень здарылася нешта зусім адваротнае, бо п. Прэзыдэнт адкінуў прадстаўленьне суда аб зьмяншэньні тэрміну цяжкага вастрогу Кавэрдзе да 15 гадоў, а такім чынам Кавэрда асуджаны на вечнае жыцьцё ў вастрозе. Аднак-жа, пасьля перш свае няўдачы, „Słowo" не паддаецца роспачы, а па даўнейшаму моцна верыць, што амнэстыя для Кавэрды будзе. Мы таксама верым, што „Słowo" ня мыліцца, ну разумеецца, што цяпер, дык палітычныя абставіны не дазваляюць цэрамоніцца з Кавэрдаю!...

І вось чаму! Польскі пасол пры савецкім ураізе, які прыяжджаў у Варшаву, меў гутарку з карэспандэнтамі амэрыканскіх газэтаў.

Пан пасол Патэк, паміж іншым, зазначыў, што трэба прыступіць для ўрэгуляваньня між Польшчаю і Саветамі пільных справаў. Найпільнейшаю з усіх справаў пас. Патэк лічыць дагавор аб ненападаньні і гандлёвы трактат.

Пасьля трохтыднёвага пабыту ў Варшаве, як відаць, з інструкцыямі адносна зьдзейсьненьня жаданьняў у вышэй адзначаных пільных справах п. Патэк паехаў на месца службы ў Маскву, захапіўшы з сабою і ноту адказу на другую савецкую ноту, якую атрымаў польскі ўрад ад Саветаў у справе дамаганьня большае кары для Кавэрды. Дык вось, якія польска-савецкія адносіны і якое нетактычнае манархістычнае „Słowo"!... Быццам ня ведае, што на ўсё бывае свой час!...

Обыск у рэдакцыі „Natio".

Паліцыя, шукаючы камуністых, неяк быццам „нязнакам" заглянула ў рэдакцыю часопісі „Natio", ну, і, разумеецца, крыху труханула яе, каб праверыць паперы. Адначасна заарыштавала віцэ-рэдактара гэтае часопісі К. Арыё.

Не знайшоўшы правільнасьці ў заарыштаваным Арыё, які ўжо звольнены, зьяўляюцца весткі ў польскай прэсе, што быццам паліцыя рабіла вобыск асабіста ў памешканьні Арыё, але-ж дзеля таго, што па суседзтву месьцілася рэдакцыя „Natio", дык заглянула і туды, так „нязнакам".

Арышты „камуністых".

У Варшаве арыштавана 20 чалавек з пасярод пражываючых там Украінцаў, якіх вінавацяць у прыналежнасьці да камуністых. Быццам знойдзены друкі, якія кампраміт уюць арыштаваных.

П. П. С. і мін. Рамоцкі.

Польскія сацыялісты гэтак разлаваліся на мін. Рамоцкага, што ніяк ня могуць заспакоіцца. Яны ўсё яшчэ зьмяшчаюць у сваім „Работніку" пратэсты розных сваіх правінцыяльных арганізацыяў, хоць фармальна канфлікт мог-бы лічыцца зьліквідаваным. Ёсьць весткі, што чыгуначнікі атрымаюць падвышку пэнсіі. Тут, дык усё-ж такі памагла эвангельская запаведзь: „Стукай, дык адчыняць, шукай, дык знойдзеш".

Новы ваявода.

На месца звольненага львоўскага ваяводы Гарапіха, назначаны новы ваявода, буйны абшарнік Дунін-Баркойскі. Гэтак вось частуе ўрад грамадзянства сытым абшарніцтвам адхіліўшы ад улады кісьленькіх сацыялістаў.

Што дзеецца ў сьвеце?

Падзеі ў Кітаі.

Пасьля таго, як Чанг-Кай-Шэк з нявеДамых прычынаў спыніў наступленьне на Пэкін проці Чанг-Тсо-Ліна і скіраваў фронт проці чырвоных Ханькоўцаў, нічога цікавага на фронтах не здарылася, відаць, што ўвесь гэты час панаваў прыпынак. Ёсьць весткі, што быццам абодва Чангі прышлі паміж сабою да паразуменьня, каб супольнымі сіламі разьбіць Ханькоўцаў. Як ведама, Ханькоўскі ўрад складаюць дзьве партыі: куомін-танг-лявіца і камуністы, а такім парадкам пануюць у іх дзьве тактыкі, дзеля гэтага зьяўляюцца між імі іншы раз маленькія спрэчкі. Вось чаму Ханькоўцы, хоць і найболей рэвалюцыйныя, аднак-жа ня маюць сілы аканчальна апанаваць Кітай.

Радавы Саюз.

У Савецкім Саюзе яшчэ ўсё ідзе ціхая, але заядлая барацьба паміж двумя кірункамі камуністычнае партыі. Трывогі сталінскай большасьці неяк усё павялічываюцца, якая таксама ня сьпіць у шапку, а ўсімі способамі ратуецца. Ратунак на гэта, пакуль-што, маюць адзіны: адхіляць апазіцыянераў ад улады, што апошніх яшчэ больш абурывае проці Сталіна. Кожную няўдачу сталінскага цэнтру Зіноўеў і Троцкі стараюцца выкарыстаць, каб скампраметаваць правіцеля. Чым кончыцца апазіцыйны рух, яшчэ нявеДама, аднак-жа для моцнай камуністычнай партыі пагражае вялікая небясьпека. Магчыма, што паўстануць хатнія савецкія спрэчкі.

Дык і другі ратунак маюць „сталінцы" ад апазіцыі, гэта—Г.П.У. Плачучы па Дзяржынскім у гадавіну яго сьмерці чакісты лічаць, што неабходна павялічыць іх рады. Пэўна, што гэтак і здарыцца. Чэка, калі пачне чысьціць, дык промаху ня дасьць.

Ня сьціхаюць у Савецкім Саюзе гутаркі аб вайне. У кожным месяце бачаць чырвоныя камандзіры пасяганьня на іх дзяржаву. Прамовы на тэму аб абароне пралетарскае дзяржавы ня сьціхаюць.

Румынія.

Усе думалі што пасьля сьмерці караля Фэрдынанда паднімецца завіруха ў Румыніі. Думалі, што распачнуць паміж сабою патасоўку дзьве румынскія партыі: Аврэску і Братыяну. Ажно ўсе памыліліся, бо абышлося дагэтуль усё падобраму. Малога, усяго 5 гадовага караля Міхала асадзілі на каралеўскі трон і сказалі яму, што ты ўжо кароль.

Відаць, што нешта камбінаваў дзіцяты розум, калі запытаўся Міхал: ці магу я будучы каралём іграць у забаўкі?

Разумеецца Румыніяй будзе правіць рэгэнцыя з трох асобаў—патрыярх Мірон, старшыня найвышэйшага суду Бузд уган і дзядзька малагога караля, таксама малады чалавек, бо ўсяго 23 гадоў, прынц Мікалай.

Аврэску і Братыяну—правадыры румынскіх партыяў—дэманстратыўна пагадзіліся. На першым паседжаньні яны падалі адзін аднаму руку... Дык і маўчыць тым часам румынскае ліха!... А далей, што будзе!...

Розныя весткі.

Літва. Згодна дадзеных міністэрства ўнутраных справаў з 1 сьнежня 1926 г. да гэтага часу ў Бразылію выехала з Літвы 16.000 чал. Міністэрства рашыла паслаць спэцыяльную дэлегацыю для выясьненьня варункаў жыцьця літоўскіх эмігрантаў у Бразыліі.

Сяляне! Арганізуйцеся, у арганізацыі—сіла!

З жыцьця Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Справаздача.

У нядзелю 26 чэрвеня Гуртком Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Нараўцы была зладжана лекцыя на тэмы: 1) „Аб беларускім народзе" і 2) „Значэньне коопэрацыі". Лекцыю прачытаў гр. П. Каруза. Лекцыя была назначана а 2 гадз. па палудні, але-жужо раней заінтэрэсаванае жыхарства стала зьбірацца каля салі, дзе мелася адбыцца лекцыя. У назначаную гадзіну ўся саля была перапоўнена. І хоць, дзякуючы двом тэмам, прышлося слухачом прастаяць доўга, але-ж слухалі уважна і з прыемнасьцю. Лекцыя выклікала вялікае ўражаньне на жыхарства. Жыхарства адзываецца і з падзякаю аб лектару з прыемнасьцю. Падзяка гр. П. Карузе за завітаньне ў наш куток, а так-жа і сябром Гуртка, хоць за маленькую публічную працу.

Урад Гуртка Б. І. Г. і К.

НАВІНЫ.

— **Першае паседжаньне.** На другі дзень пасьля канфэрэнцыі, г. зн. 25 г. ліпня, Цэнтральны Камітэт Беларускага Сялянскага Саюзу ў новым складзе адбыў першае паседжаньне. На гэтым паседжаньні падзелены былі функцыі паміж сябрамі: Старшынёю вызначаны быў пас. Рагуля, І. віцэ-старшынёю гр. К. Юхневіч, ІІ. в-старшынёю пас. Ярэміч, сэкрэтаром д-р Б. Туронак, заступнікам яго гр. Куніцкі. А. Більдзюкевіч і С. Сьвістун асталіся звычайнымі сябрамі Камітэту.

— **З кім па дарозе?** „Dzieńnik Wilenski", рэдактарам якога зьяўляецца вядомы беларусаед Іоган Обст, зьмясьціў заметку аб канфэрэнцыі Бел. Сял. Саюзу, нават назваў гэтую канфэрэнцыю — **зьездам**. Як заўсёды, „Dzien. Wil." афарбаваў Бел. Сял. Саюз на чырвона, ды пры гэтым тэндэнцыйна падаў, што на „зьездзе" было толькі 8 сялян і 11 мястовых віленцаў: гэта, так сказаць, сьведчыць аб слабых уплывах Бел. Сял. Саюзу на вёску!

Вестка гэтая вельмі падабалася „беларускай" „Нашай Праўдзе", якая ўхапілася за обстаўскую вестку, як за малінку, ну і перадрукавала гэтую вестку на свае „беларускія" старонкі... А ку-ку, пане Луцкевіч!... Сказаў Обст, а лу-**Цкевіч**, на гэта хуткі, зараз адгукнуўся. У гэтым нумары „Сял. Нівы" мы зьмяшчаем падрабязную справаздачу, а факт — рэдактару „Нашае Праўды" адкажам: пане лу-**Цкевіч**, адбылася канфэрэнцыя (а ня зьезд!) Бел.Сял.Саюзу, у мэтах падгатоўкі да зьезду. Запрасілі людзей колькі хацелі, у вас, хоць і маеце манію вялікасьці — „манарха", не запыталіся і ня будзем пытаць на гэта дазволу!

Аднак-жа характарызуюць чалавека па яго ўчынках, дык і мы скажам: калі лу-Цкевіч карыстаецца весткамі беларусаеда Обста, дык знача адзін другога варт. Вось з кім ідзе лу-Цкевіч па дарозе...

— **Беларускі спэктакль вечарына.** У м. Смаргонях 24.VII.27 Шутаўскі Гурток Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ладзіў спэктакль-вечарыну. Пастаўлена была кам. „Боты" і кам. „Чорт і Баба". Вечарына дапоўнілася танцамі. Спэктакль прайшоў вельмі ўдачна.

Зацікаўленьне, судзячы толькі па вялікаму ліку прысутных, было — аграмаднае...

Даход з вечарыны пайшоў на культурна-асьветныя мэты Шутаўскага Гуртка Інстытуту.

— **Новая атака.** Паўлюкевіч заснаваў „Беларускі Камітэт па справам самаўрадаў", гэта знача будзе даваць парады, як павінны працаваць самаўрады. Ізноў „новы камітэт" будзе гаварыць, дзе трэба „важна"—лічыць „ня важным", як зрабіў гэта ў выданым законе па выбарам у самаўрады. Праца Паўлюкевіча ўсім ужо добра ведама, дык будуць зьвяртацца да яго з парадамі хіба радныя Палякі, калі дзе знойдуцца гэтакія, каб падтрымаць гонар свайго вялікага прыяцеля.

— **Абурыўся.** „Беларускі Дзень" абурыўся на Бел. Нацыянальны Камітэт за тое, што не папрасілі на паседжаньне яго рэпрэзантатараў. Ці-ж ня было-б камічна, калі-б Б. Н. К-т прыняў да сябе Палякаў-беларусафілаў ды іх лякаёў? Не паночкі, трэба перш стаць Беларусам, а тагды прэтэндаваць да Бел. Нац. Камітэту!

Да нас пішуць.

Справаздача аб самаўрадавых выбарах.

(Масеўская вол., Бельскага пав.).

18-га ліпня с. г. адбыліся ў нас выбары ў валасную раду—радных і заступнікаў. Выбарамі кіраваў ксёндз, як старшыня валаснoе выбарчае камісіі, і прадстаўнік ад старастваа.

Да выбараў, у вольны час, сялянства стала зьбірацца ў свае кружкі, абгаварваючы справу аб выбарах і падгатаўляючы сьпісак людзей, якіх хацела-б бачыць у валасной радзе, як сваіх абаронцаў у справах воласьці. Тагды ўжо відна было, што будзе намечана і згуртавана некалькі сьпіскаў: жыдоўскі, lista państwowa (абшарнік і мясцовая польская інтэлігенцыя) і сялянска-беларускі.

Прадстаўнікі з лісты паньствовай, бачачы свае слабыя сілы, зьвярнуліся да сялянства, каб стварыць адзін агульны сьпісак з патрэбным лікам радных і заступнікаў і правясьці яго без галасаваньня. Бяручы пад увагу жаданьні Жыдоў 1 месца, яны давалі сялянству 6 мясцоў і жадалі для сябе 5 мясцоў. Да паразуменьня дойдзена ня было з таго, што сялянства давала для лісты паньствовай толькі 3 месцы.

Па высьненьні прадстаўнікам ад старастваа законаў выбарчых, старшыня выбарчай камісіі абвясьціў паўгадзінны перарыў на падачу сьпіскаў кандыдатаў па форме ўжэндовай. Настала цяжкая паўгадзіна, бо ведама, як сялянства паказвае сябе слабым у змаганьні за абарону сваіх правоў і даецца лёгка разьбіваць сваю сілу адзіным нагаворшчыкам! Дзякуючы добрым адносінам старшыні камісіі, паўгадзіна была прадоўжана і з труднасьцяй удалося ўлагодзіць, каб пайсьці адзіным беларускім сялянскім фронтам. З 120-ці выбаршчыкаў з'явілася 107; выстаўлена тры сьпіскі: 1. lista państwowa, 2. жыдоўскі і 3. беларуска-сялянскі. Па галасаваньні атрымалі: 1. польскі сьпісак 14 галасоў—2 радных і 1 заступнік, 2. жыдоўскі 13 галасоў—2 радных і 1 заступнік і 3. беларуска-сялянскі 80 галасоў—8 радных і 4 заступнікі. Сялянсва дало сабе справаздачу ў важнасьці выбараў і ўясьніла сабе, хто ёсьць іх абаронцы. Шчырая падзяка тым, хто стараўся зарганізаваць сялянства; ганьба тым, хто стараўся разьбіць адзіную сялянскую сілу (К. Сакоўскаму) і не галасаваў за сваіх кандыдатаў!

Выбаршчык.

„Strzelcy" зборшчыкамі.

(Скідаль, Горадзенскага павету).

У нашай мясцовасьці нядаўна залажыўся аддзел арганізацыі г. з. „стжэльцаў". Характар гэтага аддзелу ў яго пачаткавай працы выявіўся ў непажаданым для нас Беларусаў кірунку. Апрача нейкіх падрыхтаваньняў ваенных, якія бачыць усё грамадзянства, выкладаў і абучэньня строю, з карабінамі старых дзядоў і маладых хлапцоў, — што гнуцца ад цяжару карабіну, (гэта ёсьць запраўдныя „стжэльцы"!), яшчэ ёсьць таксама і стральцы „попераёнцэ",— гэта тыя, што добра жывуць, маюць добрыя пасады і ўвесь „чынны удзял" іх--гэта даваньне складак па шэсьць злотых у квартал. Як відаць па суме, складка такая, што можа толькі даць яе пан, а бедны, які ня мае грошай заплаціць, павінен вучыцца, машыраваць, страляць і забіваць. Дык вось, нядаўна трапілася цікавае здарэньне. На кірмашы ў Скідалю 5 красавіка нейкія людзі, няведама з якімі функцыямі, але носячыя прыналежныя арганізацыі стральцоў — вайсковыя шапкі, пачалі зьбіраць з кожнага селяніна, прыехаўшага на кірмаш па 75 грошай, кажучы, што гэта „мясцовы" падатак. Але сяляне ніколі і нідзе не плаціўшыя жадных „мясцовых" кірмашовых падаткаў апрача ўсім вядомага таргавага, г. з. „капытковага", плачанага пры ўездзе на кірмаш, адмовіліся плаціць яго. Гэтыя людзі, пахадзіўшы па рынку і не дастаўшыя ні гроша, кінулі гэту сваю работу. Мне здаецца, што тыя паны, што лічацца „попераёнцымі члонкамі", што займаюць кіраўнічую ролю ў арганізацыі, проста не захацелі ахвяраваць болей грошай на падтрыманьне яе і дзеля гэтага зьвярнуліся к заўсёднаму свайму грашоваму мяшку—селяніну, прапануючы сваім падуладным зьбіраць з сялян грошы.

„Залом".

СЯЛЯНЕ! Прысылайце падпіску, падахвочвайце другіх прысылаць грошы і пашырайце „Сялянскую Ніву!"

Гаспадарскі аддзел.

Зборка сена і жыта.*)

Пасьля сьцюдзёнае вясны, цяпер вось перад летам, ужо ў працягу нейкага часу ўстанавілася добрая пагода. Сонца пячэ, усюды гарачыня... Праўда, гэтая сьпека парадзіла шмат якіх стыхійных катастрофаў: навальніцаў, градабіцьцяў і г. д.

Ужо пара, каб сенажаці былі ўпарадкаваны, але-ж дзеля таго, што былі доўгі час сьцюжы, потым дождж, дык цяпер бадай што праца ўборкі сена шмат-дзе толькі ў самым разгары, так сказаць на поўным ходзе. Дык гэта і добра, бо трэба каб да лета, да тае пары, пакуль распачнецца жніво жыта, сенажаці ўпарадкаваць, бо як толькі настане жніво, тагды ўжо, неяк звычайна, найбольш праца на сенажацях спыняецца і калі дзе астаецца ня скошанаю трава, дык яна чакае свае пары, якая прыходзіць ужо па леце. А гэта вельмі не пажадана і вось чаму...

Шмат хто з сялян думае, што не бяда, калі трава астанецца ня скошанаю (асабліва на тых сенажацях, якія косяцца толькі раз у год)--падрасьце, дык болей будзе. Вось, проці гэтага і выступае навука, якая, наадварот, вымагае, каб сенажаць касілася раней, калі трава яшчэ маладая і сакавітая. Тагды селянін зьбірае менш па колькасьці, але лепшы па якасьці ўраджай сена. Вучоныя ўжо даўным-даўно пераканаліся, што старая трава,—гэта тое самае, што салома. Карысьць з яе для корму скаціны зусім благая або ніякая. Старая трава траціць сокі, становіцца цьвёрдая, дык яна не пераўжоўваецца, а пажыўныя яе часткі не пратраўлівае жывот жывёлы; яна ня смачная. Маладая-ж трава, хоць і высыхае, але-ж яна не становіцца жорсткаю, а астаецца мягкаватаю; яна зьяўляецца смачнейшаю, дык і ахватней зьядаецца жывёлаю. Скошаная маладая трава ня траціць смаку і пажыўнасьці, а старая наадварот, разам з сокам, які ўходзіць у зямлю, траціць некаторыя пажыўныя часткі... Дык вось знача, дзеля гэтага пажадана, каб сяляне касілі свае сенажаці тагды, калі трава яшчэ маладая...

Усякая вільгасьць, дождж і нават раса — вымывае з сена пажыўныя часткі і пакідае мала карысныя лубаватыя часткі. А дзеля гэтага трэба старацца, каб сена не пападала пад дождж. На гэта ёсьць гэтакая рада: трэба таго самага дня, калі трава скошана, забраць яе на ноч у копкі. На другі дзень ізноў распусьціць, каб яна сохла. А калі хмарыцца і надходзіць дождж, дык ізноў трэба старацца, каб злажыць траву ў копкі. Каб заўсёды, у выпадку патрэбы, даць рады з травою, г. зн. каб у разе патрэбы управіцца з ею, ня трэба адразу многа накошваць. Лепш рабіць гэтак, што накасіўшы трохі упарадкаваць, а тагды ізноў касі. Яшчэ раз кажу, што добра зробленае сена з маладое травы некалькі разоў карысьнейшае ад усякага іншага сена.

У некаторых культурных старонках сьвету ёсьць гэтакі парадак, што калі гаспадар не зьбярэ на ноч у копкі травы таго дня, калі скасіў, дык за гэта самае бывае караны штрафам...

Даўшы гэтакія нататкі аб зборцы сена, лічачы, што яны вельмі карысныя і што шмат хто з лепшых гаспадароў пастараецца іх выкарыстаць, ня толькі ў гэтым (цяпер, дык ужо час амаль-што ўцякае), дык у другіх гадох, лічу патрэбным перайсьці яшчэ сёньня-ж да зборкі жыта і падаць некалькі ўвагаў.

Першым, на што лічу патрэбным зьвярнуць увагу земляробаў, дык гэта тое, што ніколі ня можна дапускаць да таго, каб жыта перастаяла на пню. Калі жыта перастаіць ня сжатым, дык зярно лёгка высыпаецца і зьяўляецца само па сабе горшага гатунку і становіцца лягчэйшым. Пачынаць зборку жыта дапусьціма тагды, калі зярно ломіцца ў пальцах... Толькі на насеньне,--дык абавязкова даць жыту акуратна дасьпець. А дзеля гэтага пажадана, каб кожны гаспадар частку яшчэ ня зжатага жыта вызначыў на насеньне, пастараўся забраць яго тагды, калі яно дасьпее. Акуратна дасьпеўшае жыта лепей усходзіць і родзяцца з яго сільнейшыя і буйнейшыя калівы збажыны.

Разумеецца, што найлепш, каб і ўвесь ураджай жыта зьбіраўся акуратна дасьпелым, але-ж дзеля таго, што гэта немагчыма зрабіць, дык лічыць карысьнейшым зьбіраць жыта тагды, калі яно, як мы ўжо сказалі, ломіцца ў пальцах, чым тагды, калі перасьпее і высыпаецца. Гэтак паказваюць практычныя і навучныя досьледы земляробскай культуры.

Ёсьць гэтакія прылады і спосабы, якія даюць магчымасьць хутка зьбіраць жыта, але-ж для нашага сялянства гэта не карысна і не заўсёды даступна. Машына-жнівярка ёсьць прадстаўніком таго, што сялянству яшчэ не даступна, а касіць жыта, дык хоць і хутчэй, але-ж таксама не практычна. Найлепшы спосаб зборкі жыта, дык гэта—жніво сярпом.

Хоць гэта і марудна, але-ж за тое чыста і прыгожа. Сярпа яшчэ ніякая машына дагэтых часаў замяніць ня можа. Найлепш, калі ён маленкі і крывенкі ўсё поле абегае...

Стах Жупель.

*) Артыкул быў напісаны своечасна, але-ж па незалежным ад рэдакцыі прычынам не папаў у друк. Лічачы яго добрым, зьмяшчаем цяпер, хоць ужо з апазьненьнем.

АБВЕСТКА

ад Галоўнае Управы Т-ва Бел. Школы.

Гр. гр. вучыцялі Беларускіх гімназіяў паведамляюцца, што заняткі на курсах у Радашковічах для здабыцьця вучыцельскіх кваліфікацыяў пачнуцца ў аўторак 2-га жніўня а гадз. 9-ай раніцы.

Просьба да ўсіх зьявіцца на курсы без спазьненьня.

Прэзыдыум Галоўнай Управы.

25.VII. 1927 г.

Рэдактар і выдавец К. Мацкевіч.

Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.